ҚАЗАҚСТАН ҒАЛЫМДАРЫНЫҢ БИОБИБЛИОГРАФИЯСЫ

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ҒЫЛЫМИ КІТАПХАНА

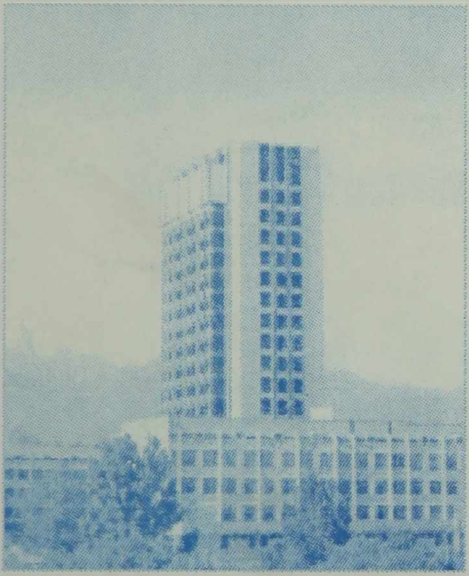

Марат Шамұратұлы ХАСАНОВ

АЛМАТЫ

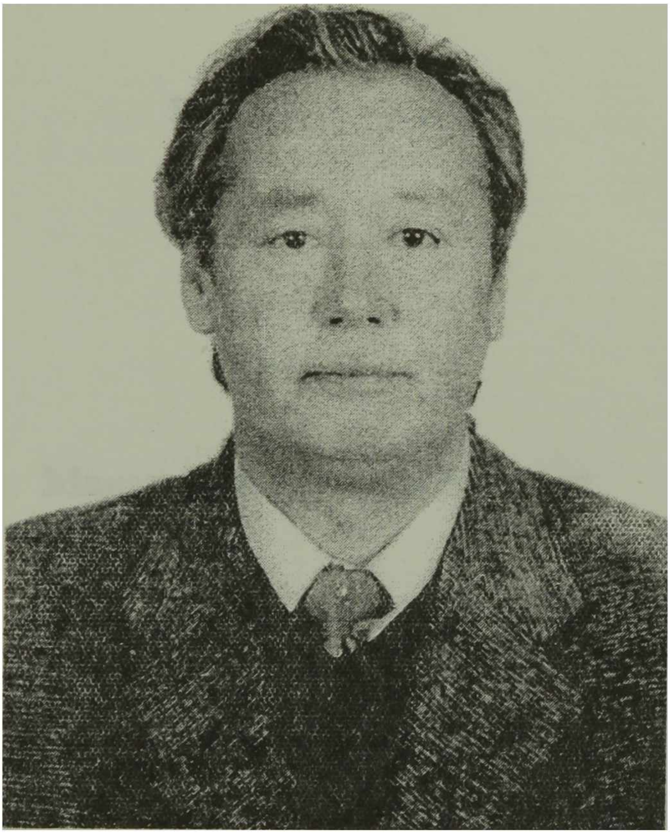

Әл-Фараби атындағы қазақ мемлекеттік ұлттық университеті

Ғылыми кітапхана

Марат Шамұратұлы Хасанов

Биобиблиографиялық көрсеткіш

Алматы
«Қазақ университеті»
2001

Редактор: Е.Д.Абулкаирова

Құрастырушылар: Г.Х. Мямешева, Б.Х. Хамзеева,
А.А. Швыдко, А.Б. Қоразова

Марат Шамұратұлы Хасанов: Биобиблиографиялық көрсеткіш /Құраст: Г.Х. Мямешева, Б.Х.Хамзеева, А.А. Швыдко, А.Б. Қоразова. Алматы: Қазақ университеті, 2001. – 30 бет.

Казахский национальный университет имени аль-Фараби

Научная библиотека

Марат Шамуратович Хасанов

Биобиблиографический указатель

Алматы
«Қазақ университеті»
2001

Редактор: Е.Д.Абулкаирова

Составители: Г.Х. Мямешева, Б.Х. Хамзеева,
А.А. Швыдко, А.Б. Коразова

Хасанов Марат Шамуратович: Биобиблиографический указатель / Сост.: Г.Х. Мямешева, Б.Х. Хамзеева, А.А. Швыдко, А.Б. Коразова. – Алматы: Қазақ университеті, 2001. – 30 с.

АЛҒЫ СӨЗ

Ұсынылып отырған көрсеткіш әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті ғалымдарының биобиблиографиясы сериясының жалғасы болып табылады.

Көрсеткіш философия ғылымдарының докторы, профессор, философия және әлеуметтік таным методологиясы кафедрасының меңгерушісі М.Ш.Хасановқа арналған.

Биобиблиографияда жинақталған материалдар пролфессор М.Ш.Хасановтың еңбек және ғылыми-педагогтік қызметтегі жолын қамтиды. Жарияланған еңбектер әр жыл көлемінде мерзімдік тәртіппен орналасқан. Әуелі қазақша, сонан соң орыс тілінде басылып шыққан еңбектері алфавит тәртібімен орналастырылған.

Қарауға мүмкіншілік болмаған мақалалар “de visu” жұлдызымен белілenген.

Оқырмандар пайдалануына ыңғайлы болу үшін авторлардың аты-жөні, көрсеткіші қосымша беріліп отыр.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Предлагаемый указатель является продолжением серии биобиблиографий ученых Казахского государственного национального университета им.аль-Фараби.

Биобиблиография посвящена доктору философских наук, профессору, заведующему кафедрой философии и методологии познания Хасаному Марату Шамуратовичу.

Материал, помещенный в биобиблиографии отражает трудовую и научно-педагогическую деятельность профессора Хасанова М.Ш.

Публикации расположены в хронологическом порядке, в пределах каждого года по алфавиту: сначала идут работы, опубликованные на казахском, затем на русском языках.

Статьи, которые не удалось просмотреть “de visu”, отмечены звездочкой. В именном указателе соавторов ссылки даются на порядковые номера работ.

Философия ғылымдарының докторы,
профессор М.Ш.Хасановтың өмірі мен іс-қызметі туралы очерк

Марат Шамұратұлы Хасанов 29-қазан 1941 жылы Ермольчево селосы, Каменский ауданы Орал облысында дүниеге келді. Оның жастық шағы ұлы Отан соғысы жылдары мен соғыстан кейінгі ауыр кезеңге тап келді. Әкесі – Хасанов Шамұрат Хасанұлы Ұлы Отан соғысының ардагері, отан алдындағы әскери қызметі үшін 5 орденмен, 18 медальмен марапатталған, 1945 ж. әскери делегацияның құрамында болып, Жапонияның біржолата тізе бүгуін қабылдағандардың бірі. Марат Шамұратұлы отбасындағы жеті баланың ең үлкені болғандықтан, оның бойында жауапкершілік, кішіге қамқорлық сияқты сезімдер ерте оянды. 1959 ж. Жымпиты орта мектебін бітіріп, оған қоса механизатор мамандығын алады. Мектеп қабырғасының бастауыш кластарында оқып жүріп-ақ көркем әдебиетке деген құштарлығы оянып, отандық және шетелдік классикалық әдебиеттерді сүйіп оқыды. Жастайынан спортпен әуестеніп, жеңіл атлетика мен бокспен шұғылданады. М.Ш.Хасановтың ержете бастаған кезінде тың және тыңайған жерлерді игеру науқаны басталған кезең болатын. Жастық қыз қандылықпен ол кластастарын тың жерлерді игеруге қатынасуға үгіттеп, Жымпиты ауданы Жымпиты совхозының тың жерлерін игеруге аттанады. М.Ш.Хасановтың өмір жолы тракторист болып еңбек етуден басталады. Әскери комиссариаттың шақыруымен ДОСААФ-тың жанындағы автомобиль мектебіне оқуға түсіп, оны тамамдаған соң, атақты "Правда" астық совхозында жүргізуші болып жұмыс істейді. 1960 жылы қараша айында әскер қатарына шақырылады. Балалық шағы Үленті өзенінің жағасында өтіп, А.С.Новиков-Прибойдың, К.М.Станюковичтің сиқырлы теңіз туралы әңгімелерімен, повестерімен, романдарымен сусындап өскен жеткіншектің теңіз жөніндегі қиялы жүзеге асып, арманы орындалып Балтық флотында әскери борышын өтеуге жіберіледі. Әскер қатарында жүріп гидроакустик мамандығын игереді, II –ші дәрежелі старшина атағын алады, спортпен әрі қарай шұғылданады. Балтық гарнизоны бойынша 3 мың шақырымға жүгіруден III орын алады, Балтық флотының бокстан өткізген жарыстарының әскери-теңіз базасының жүлдегері атанады. М.Ш.Хасановтың әдебиетке деген сүйіспеншілігі әскер қатарында ұлғая түседі, көп оқиды. Әскери қызметінің соңғы жылында оның қолына "Маркстік-лениндік эстетика" оқулығы түседі. Осы кітап оның бұдан былайғы өміріне үлкен әскер етіп, өзгеріс әкелген болашақпен Кездесу, Зор уақиға болды. Осыдан кейін ол философ боламын деп бел байлайды. Өзінің қалауын тапқан соң Кенсбергтегі (Калининград) Иммануил Канттың қабіріне мінажат етеді. Флот – жас жігіттің бойына көпшіл болу, көмек беру сияқты сезімдерді ұялатып, күнделікті қауіп-қатерге толы теңіздегі өмір-оның бойында өмір, өлімге байланысты философиялық түсініктерді қалыптастырып, адам өмірінің нәзіктігі, дүниеге көзқарас пен табиғат апатының күші

туралы маңызды мәселелерді түсінуге көмектесті: сондай-ақ ең қарапайым деп есептелетін – тыныштық, комфорт, жер бетінде аяқ басып жүру, стол басында тыныш отыру сияқты нәрселерді бағалай білуге үйретті. Теңіз бетіндегі ұдайы шайқалыстан кейін жер бетінде жүріп, тіршілік ету, отбасын құру, үйлі, балалы болу сияқты өмірдегі тіршіліктер шынайы бақыт болып көрінді. Флоттан кейін ол 1 жылдай Чапаев аудандық комсомол комитетінде нұсқаушы болып қызмет атқарып, өзінің бойында ұйымдастырушылық қабілетпен қатар оқытушылық дарын бар екенің байқайды. 1965 жылы Москваға келіп ММУ-ң философия факультетіне оқуға түседі. Бұл нағыз тарихи оқиға ретінде қабылданып, "Комсомольская правда" газетіне "Не себепті философ болуды қаладыңыз" деген атпен журналистердің М.Ш.Хасановпен интервьюі жарияланады. Жас философтың қалыптасуына антикалық философиядан дәріс берген атақты ғалым В.Ф.Асмус, логикадан дәріс берген Войшвило үлкен әсер етті. Сондай-ақ оның өзінің ұстаздары шетел философиясы тарихынан дәріс берген А.С.Богомоловке, Нарскийге, В.В.Соколовқа, атеизм теориясы мен тарихынан дәріс берген Новиков сияқты ғалымдарға айтар алғысы мол. Студенттік жылдары М.Ш.Хасанов психологиямен шұғылданады. Оған бұл курстан П.Я.Гальперин дәріс берді. Оның алғашкы курс жұмысы дін мен өнерді» өзара байланысына арналды. Бұл жұмысында жас зерттеуші еркін ойлай білетіндігін, дүниеге сын көзбен қарай алатындығын атақты дінтанушы Угриновичтің концепциясын "быт-шытын" шығаруымен дәлелдеді.

1967 жылы ММУ-дың философия факультетінде тұңғыш рет жаратылыстанудың философиялық мәселелері туралы тәжриблік топ құрылды. Оны құру қажеттілігіне себепші болған нәрсе – жаратылыстану ғылымдарының өкілдеріне философияны игеру оңайға түспеді, ал философтарға жаратылыстануды оқып-үйретуге көп уақыт қажет болды. М.Ш.Хасанов осы топқа мүше болып еніп, университетті бітіргенше оның қатарында қалды. Үшінші курста топта 11 адам болса, бесінші курстың соңында оның қатарында 4-ақ адам қалды. Тәжрибелік топтағы оқу оңай болған жоқ. Аталған топ кибернетика, биохимия, молекулярлы биология, генетика ж.б. ғылымдарды оқып-үйренді. Үшінші курстан бастап М.Ш.Хасанов биологияның философиялық мәселерімен шұғылданып мамандана бастайды, осы проблема бойынша профессор В.М.Федоровтың жетекшілиен курс жұмысын жазады. Атақты ғалым, ағылшын және француз тілдерінің керемет білгері, профессор А.Я.Ильиннің жетекшілігімен "Биологиядағы тұтастық проблемасы" деген тақырыпқа диплом жұмысын орындайды.

Студенттік жылдары Марат Шамұратұлы белсенді, өміршең позицияны ұстанып, ММУ-дың Интернациональдық отрядының құрамымен Целиноград облысына тыңға барады. Ұдайы ғылыми үйірмелер мен топтардың жұмысына қатынасып, белсенді түрде жүзумен, атлеттік гимнастикамен, бокспен, футболмен шұғылданады. ММУ-дың бокстан

өткізген жарыстарында бірнеше дүркін жүлдегерлік орындарға ие болады. ММУ-дың, МТПИ-дің командаларының құрамында футбол матчтарына қатынасады. ММУ-де оқитын Қазақстан мен Орта Азия студенттерінен ол құрған "Жолбарыстар" атты команда 3-ші орын алды. М.Ш.Хасанов жоғары курста және аспирантурада оқып жүрген кездерінде жастарға ақыл-кеңес беріп, студенттік өмірге үйренуге, тұрмыстың қиын проблемаларын шешуге көмектеседі. ММУ-ды бітірген соң, бір жылдай Орал педагогикалық институты мен Орал АШИ-да философиядан дәріс оқиды. 1971 жылы Орал ауылшаруашылық институты М.Ш.Хасановты аспирантураға оқуға жібереді. "Түр мен түрдің пайда болуының тұтастығы проблемасы" атты кандидаттық диссертациясын көрнекті ғалым, студенттік ұстазы – профессор А.Я.Ильиннің жетекшілігімен жазады. Студенттік жылдардың өзінде-ақ атақты қазақстандық философтар – М.Н. Чечинмен, Ж.М. Әбділдинмен, А.Х. Қасымжановпен, Г.А.Югаймен, Г.Г. Науменкомен танысады. Аспирантурада оқып жүрген кезінде Г.А.Югаймен тығыз қарым-қатынас жасайды. Аспирантураның соңғы жылында Москвада ИПК-да жүрген профессор К.Х.Рахматуллинмен танысады, ол кісі М.Ш.Хасановты ҚазМУ-ң философия кафедрасына жұмысқа шақырады. 1975 жылы М.Ш.Хасанов кандидаттық диссертациясын қорғап, ҚазМУ-ң философия және ғылым методологиясы кафедрасына оқытушы болып орналасады. ҚазМУ-де ол ассистенттіктен кафедра меңгерушісі, гуманитарлық білім беру орталығының директорына дейін көтеріледі. Қазақстандық философтар – Д. Кішібеков, Ж. Әбділдин, А.Х.Қасымжанов, Ә.Н.Нысанбаев, Қ.Ш.Шулембаев сияқты ғалымдармен қоян-қолтық қызмет етеді. ҚР ҰҒА-ның философия институтымен белсенді байланыс жасап, ғылыми жұмыстарға пікірлер жазып, методологиялық семинарлармен гуманитарлық білім беру кеңесінің жұмысына қатынасады. 1976 жылдан М.Ш.Хасанов ҚазМУ-ң философия-экономика факультетінің философия бөлімінде қызмет етіп "Таным теориясы", "Философия және ғылым" курстарынан дәріс оқиды. 1978 жылы доцент атағын алды. Ресей ғалымдарымен үзбей байланыс жасап, "Диамат проблемалары" ("Проблемы диамата". М., 1973,1974); ("Таным теориясы, логика және ғылым методологиясы проблемалары" ("Проблемы теории познания, логики и методологии науки", М., 1974); "Материалистік диалектиканың проблемалары" ("Проблемы материалистической диалектики", М., 1975), "Материалистік диалектиканың дамуының методологиялық проблемалары" ("Методологические проблемы развития материалистической диалектики"Л., 1980); "Материалистік диалектика. Заңдар және категориялар" (Т., 1982); "Материалистік диалектика және жүйелік ыңғай" ("Материалистическая диалектика и системный подход" Л., 1982); "Эволюциялық теорияның методологиялық проблемалары" (ТарГУ, 1984); "Материалистік диалектика ғылыми жүйе ретінде" ("Материалистическая диалектика как научная система" М., 1985) ж.б.

жинақтарында мақалалары жарық көрді. Осы жылдары Алматыда "Маркстік-лениндік философиядағы тұтастық проблемасы: тарихи-философиялық талдау" (А., 1982); "Адамның маркстік-лениндік концепциясы және қазіргі кезең" (А., 1984) атты монографиялары жарық көреді. Бұл еңбектерінде ғалым диалектика проблемасы, ғылым философиясы, философиялық антропология сияқты философияның классикалық проблемаларын ыждағатты түрде, шығармашылықпен ашып көрсетеді. 1987 ж. М.Ш.Хасанов ҚР ҰҒА-ның философия институтының арнайы кеңесінде "Бүтін мен бөлшек материалистік диалектиканың категориясы ретінде" деген тақырыпта докторлық диссертация қорғайды. Докторлық диссертациясын қорғап болғаннан кейін оның ғылыми бағытының ауқымы кеңейе түседі. Ол қазақ философиясы және мәдениеті, мәдениеттану, саясат философиясы, білім философиясы, әлеуметтік философия, философиялық компаративистика т.б. проблемалармен айналыса бастайды. 1989 ж. М.Ш.Хасановқа профессор атағы берілді, ал 1990 жылдан философия және ғылым методологиясы кафедрасының меңгерушісі болып қызмет етеді. Профессор М.Ш.Хасанов ҚазМУ-дың мамандарды жетілдіру Институты ашылған күннен бастап ондағы тыңдаушыларға Диалектика, Ғылым философиясы, Зерттеу жүйелері т.б. курстардан дәріс оқиды. Жоғарыда аталған кафедрада оқытушылық пен қатар 15 жыл бойы үзбей кафедра меңгерушісінің ғылыми-зерттеу жұмысы жөніндегі орынбасары болып қызмет етті. Оның бастамасымен аспиранттар үшін факультетте теориялық семинар оқыту жүзеге асырылды. Сол жылдардағы көптеген аспиранттар мен докторанттар Хасановтың мектебінің семинарынан өтті. Ал 1992 ж. Бастап М.Ш.Хасановтың жетекшілігімен: Шойынбаева Г.(1992); Рязанов Н. (1993); Ле Зау Тхи (1993); Есиркепова Т. (1994); Джапцуева С. (1994); Назарова А. (1995); Наурзбаева З. (1995); Абукеров Е. (2000); Абишева Д. (2000); Ержанова А.М. (2001) кандидаттық диссертациялар қорғады. 1997 жылы М.Ш.Хасановтың ғылыми кеңесшілігімен У.Н.Ниетқалиев "Құқықтық мәдениет азаматтық қоғамның қалыптасуының шарты ретінде" атты докторлық диссертация қорғады.

М.Ш.Хасановтың бастамасымен философия және ғылым методологиясы кафедрасының базасында "Шығыс-Батыс: мәдениеттер сұхбаты" (1992, 1996 жж.) атты екі халықаралық симпозиумдар өткізілді. Осы симпозиумдардың жұмысының нәтижесінде М.Ш.Хасановтың редакциялауымен 1992 жылы 41 баспа табақ, 3 томдық, 1996 ж. 54 б.т. 2 томдық "Шығыс-Батыс..." атты жинақтар жарық көрді. Ол 1994 ж. "Адам зердесі ақиқатты іздестіруде: ғылыми және ғылымнан тыс ыңғайлар" атты халықаралық семинар өткізді. 1993 ж. М.Ш.Хасановтың "Қазақ мәдениеттінің космосы" және "Демократия феномені" деген еңбектері жарық көрді. 1995 ж. ҚазМУ "Хабаршысының" "Философия" сериясында "Мәдениеттің мифологиялық негіздері" атты бөлімі жарияланды. Онда қазақ мәдениеті мен философиясына

концептуальдық талдау жасалды. М.Ш.Хасановтың осы саладағы зерттеу жұмыстары оны отандық мәдениет философиясының негізін салушылардың бірі деп есептеуге мүмкіндік береді. 1991 жылдан бастап М.Ш.Хасанов қазіргі кезеңдегі философия мен білім берудің орны мен кейпі проблемасымен айналысып, оның жетекшілігімен "Философия мен әлеуметтік-саяси теорияларды оқытудың методикалық проблемалары" (1991) және "Философия мен әлеуметтік – саяси пәндерді оқытудағы дәстүрлілік пен жаңалық" (1993) атты жинақтар Алматы қаласынан басылып шықты. 1993 жылдан университеттің гуманитарлық білім беру орталығының директоры, ал 1995 жылдың сәуір айынан ҚР ММ-нің МОРҰО-ның мәдениеттану бөлімінің меңгерушісі, "Демократия және мәдениет" қорының директоры болып қызметтер атқарады. Оның жетекшілігімен 1994 жылы Президенттің жанындағы мемлекеттік саясат жөніндегі Ұлттық Кеңес бекіткен гуманитарлық білім беру Концепциясы дайындалды. М.Ш.Хасанов әл-Фараби атындағы ҚазМУ мен Оклахома университеті (АҚШ) арасындағы гуманитарлық ғылымдар жөніндегі ғылыми-білім жобасының авторларының бірі. 1995-2000 жж. ҚР Жоғары аттестациялау комитеті төрағасының орынбасары қызметін атқарып, республиканың ғылыми және ғылыми – педагогикалық жоғары маманды кадрларын аттестациялау жүйесін жетілдіруге үлкен үлес қосты. Өзі де мемлекеттік қызметкердің 6-шы жоғары дәрежелі маманы. М.Ш.Хасанов гуманитарлық білім беру орталығында философия мен білім саясатымен шұғылданған болса, ЖАК-та білім беруді дамытудың стратегиялық және тактикалық проблемаларымен көбірек шұғылданды. Әлеуметтік- гуманитарлық пәндердің дамуының жағдайы мен перспективаларына, ҚР психологиялық-педагогикалық ғылымының дамуының негізгі бағыттарына, Қазақстандағы жоғары білім берудің мазмұны мен құрылымына, психологиядан, педагогикадан, оқыту әдістемелерінен қорғалған диссертациялардың сапаларына жан-жақты талдау жасады. ЖАК-тың Бюллетенінің редакциялық коллегиясының мүшесі ретінде 1998-2000 жж. ҚР ЖАК-тың нормативті және методикалық жинақтары мен сандарын шығаруға қатынасты (А., 1998). 1996 жылы М.Ш.Хасанов тың жетекшілігімен "Мемлекет және дін: жаңа шындықтар" атты концепцияның жобасы жасалды.

2000 жылдан бүгінгі күнге дейін М.Ш.Хасанов Әл-Фараби атындағы ҚазМУ-дың философия және әлеуметтік таным методологиясы кафедрасының меңгерушісі болып қызмет етеді. Философия және саясаттану факультетінің философия болімінде "Ғылымның философиялық проблемалары", "Білім философиясы", "Философиялық антропология", "Саясат философиясы" курстарынан, тарих, филология, журналистика факультеттерінің магистранттарына "Философия және ғылым методологиясы" курсынан дәріс оқиды. М.Ш.Хасановтың жетекшілігімен философия мамандығы бойынша ҚР БЖҒМ-нің мемлекеттік стандарты және "Адам және қоғам",

"Ғылымның философиялық проблемалары", "Философиялық антропология" курстанынан типтік бағдармалар жасалды. М.Ш.Хасанов қоғамдық жұмыспен белсенді айналысты. ҚР ҰҒА-ның философия және саясаттану институтының жанындағы докторлық диссертация қорғау жөніндегі арнайы Кеңестің мүшесі, ҚазМУ мен ҚР БЖҒМ-нің гуманитарлық білім беру жоиіндегі оқу-әдістемелік бірлестігінің оқу-әдестемелік комиссиясының төрағасы, ҚР БЖҒМ-нің гуманитарлық білім беру. Жоиіндегі Координациялық Кеңестің философия болімінің төрғасы, ҚР Мәдениет министрлігінің мәдениет проблемалары жоиіндегі Республикалық Ғылыми Орталығының жанындағы ұлттық-мәдени орталықтардың координациялық Кеңесінің төрағасы, ҚР ММ МПРҒО-ң "Мәдениет, дәстүр және білім жылнамасының редколлегиясының мүшесі, "Сорос-Қазақстан" қорының "ҚР-ғы гуманитарлық білім беруді жаңашаландыру" бағдарламасының сарапшысы болып қызметтер атқарды. Ол ұдайы қазіргі қазақ қоғамы мен әлемдік қауымдастықтың өзекті философиялық, мәдениеттану, саяси, антропологиялық проблемаларына арналған халықаралық, республикалық конференцияларда, кеңестерде, симпозиумдарда, методологиялық семинарларда баяндамалар мен хабарламалар жасап отырады.

Қазіргі кезде М.Ш.Хасанов ҚР ҰҒА-ның "Хабаршы" ("Қоғамдық ғылымдар" сериясы); ҚазМУ-дың "Хабаршы" ("Философия", "Саясаттану", "Мәдениеттану" сериясы) журналдарының редколлегия мүшесі, "Демократия және мәдениет" қорының директоры. 2000 жылдан бері жобаның авторы және бас редакторы ретінде "Евразия" атты журнал шығарып отыр. ІІІ-ші халықаралық "Шығыс-Батыс: мәдениеттер сұхбаты" атты симпозиумды өткізуге дайындық жұмысын жүргізіп жатыр. Симпозиум мен аталмыш журнал – М.Ш.Хасановтың өзінің бүкіл ғұмырында жетекшілік етіп келген дүниедегі тұтастық пен үйлесімдік идеясының жузеге асқанының айғағы тәрізді. Симпозиум мен "Евразия" журналы Қазақстанның XXI ғасырдың табалдырығындағы қазіргі философиялық , мәдени, саяси, қоғамдық ойлары мен көркем сөздерінің ашық мінбесі деуге болады. Ол сондай-ақ бұрынғы одақтың ғалымдары мен мәдениет қайраткерлерін бірікті ретін, сол кезеңдегі керемет ғылыми және мәдени дәстүрлерді қалпына келтіріп, жаңартатын өткел болады деп ойлаймыз. "Евразия" бізді бүкіл Евразиялық кеңістікте рухани әдақтастық қуруға, евразиялық менталитеттің рухани құндылықтарына жетелейді.

Очерк о жизни и творчестве доктора философских наук, профессора М.Ш. Хасанова

Марат Шамуратович Хасанов родился 29 октября 1941 года в поселке Ермольчево Каменского района Уральской области. Его детство и юность совпали с тяжелыми военными и послевоенными годами. Отец, Хасанов Шамурат Хасанович, воевал на фронтах Великой Отечественной, за боевые заслуги перед Родиной награжден пятью орденами и восемнадцатью медалями, в составе военной делегации принимал капитуляцию Японии. Марат Шамуратович был старшим из семи детей Хасановых, поэтому чувство ответственности, забота о ближнем, шефство над младшими пробудились в его душе достаточно рано. В 1959 году он окончил Джамбейтинскую среднюю школу и получил наряду с аттестатом зрелости удостоверение механизатора широкого профиля. В школьные годы, с 4 класса, серьезно увлекся художественной литературой, прочитал всю доступную отечественную и зарубежную классику. Другим увлечением был спорт – легкая атлетика и бокс. Так еще в детские и юношеские годы интуитивно оформилась потребность в гармонизации физического и духовного начал в человеке. Поскольку юность М.Ш.Хасанова пришлась на годы активного освоения Целины, то и призыв Н.С.Хрущева о том, что для определения своего призвания, верного выбора своей будущей профессии выпускникам школ нужно два года поработать на производстве, был принят как руководство к действию. Организаторские способности проявились уже в юношеские годы. Сагитировав группу одноклассников, поехал вместе с ними поднимать целину в Джамбейтинский совхоз Джамбейтинского района. Начал свою трудовую биографию М.Ш.Хасанов трактористом. Через несколько месяцев по линии военкомата его отозвали из совхоза и направили в автомобильную школу ДОСААФ. По окончании автомобильной школы около года работал шофером известного зерноводческого совхоза «Правда» Джамбейтинского района. В ноябре 1960 года М.Ш.Хасанов был призван на службу в армию. Поскольку в то время род войск определялся по выбору, то он пошел на флот. Детство и юность, проведенные на берегу реки Улента, магия морских рассказов, повестей, романов А.С.Новикова-Прибоя, К.М. Станюковича породили мечту о море. И она осуществилась. Четыре года плавал М.Ш.Хасанов по Балтике. Выучившись по специальности гидроакустика, с ранней весны и до глубокой осени он был в море и дослужился до старшины II статьи на противолодочном корабле. В годы службы активно занимался спортом (плаванием, боксом, кроссом), даже занял III место по Балтийскому гарнизону по кроссу на 3 тысячи километров, был призером военно-

морской базы по боксу на первенстве Балтийского флота. Сохраняя любовь к художественному слову и в армейские годы, М.Ш.Хасанов много читал. И на последнем году службы ему попалась книга по марксистско-ленинской эстетике. Это была Встреча, Событие, перевернувшая всю его дальнейшую судьбу. Он решил посвятить свою жизнь философии. После открытия своего призвания М.Ш.Хасанов посетил могилу Иманнуила Канта в Кёнинсберге (Калининграде), куда часто заходил их корабль. Флот выработал в нем чувство коллективизма и взаимопомощи, здесь не было дедовщины и офицеры, и матросы были равны перед лицом морской стихии и могли полагаться на себя и на помощь другого. Повседневная жизнь на грани опасности, ясное осознание, что всякий новый поход может быть и последним, сформировало спокойное философское отношение к жизни и смерти, дало понимание хрупкости человеческой жизни, глобальности мировоззрения и силы природной стихии. Одновременно научила ценить простые вещи; ценить комфорт, спокойно сидеть за столом, спокойно ходить по земле. После постоянной морской качки возможность просто ходить по земле, иметь свой дом, семью, детей воспринималась как настоящее и подлинное счастье. После флота М.Ш.Хасанов поработал несколько месяцев инструктором Чапаевского райкома комсомола, здесь он обнаружил наряду с организаторскими способностями и незаурядный педагогический талант. В 1965 году поехал в Москву и поступил на философский факультет МГУ. Это историческое событие было запечатлено на страницах газеты «Комсомольская правда», которая в октябре 1965 года опубликовала интервью с М.Ш.Хасановым под названием «Почему стали философом?». На становление молодого философа огромное влияние оказали известные ученые В.Ф.Асмус, прочитавший актовую лекцию и курс античной философии, логику читал Войшвило, с историей зарубежной философии познакомили А.С.Богомолов, И.С.Нарский, В.В.Соколов, историю и теорию атеизма преподавал М.П. Новиков. В студенческие годы М.Ш.Хасанов увлекся психологией, ее ему читал П.Я.Гальперин. первая курсовая работа была посвящена взаимоотношениям религии и искусства. В ней молодой исследователь проявил самостоятельностьмышления и критичность ума, «разгромив» концепцию известного религиоведа Угриновича.

В 1967 году на базе философского факультета МГУ впервые возникла экспериментальная группа по философским вопросам естествознания. Необходимость ее создания была обусловлена тем, что представителям естественных наук непросто было освоить философию, как и философам приходилось тратить значительное время на изучение естествознания. М.Ш.Хасанов вошел в состав экспериментальной группы

и остался в ней до конца, до выпуска. На 3 курсе было набрано в группу 11 человек, а к 5 курсу в ней осталось всего 4 человека. Учеба в экспериментальной группе была не из легких. Данная группа изучала также науки как кибернетика, биохимия, молекулярная биология, генетика и др. необходимо было обладать твердостью духа и силой характера, чтобы пройти этот тернистый путь до конца. С 3 курса М.Ш.Хасанов начал специализироваться по философским вопросам биологии, по данной проблеме написал курсовую работу под руководством профессора В.М.Федорова. Дипломную работу на тему «Проблема целостности в биологии» выполнил, будучи учеником известного ученого и руководителя , блестящего знатока английского и французского языков, профессора А.Я.Ильина. в студенческие годы Марат Шамуратович занимал активную жизненную позицию. После 1 курса выезжал в составе I Интернационального отряда МГУ на целину в Целиноградскую область. Постоянно участвовал в работе научных кружков и объединений, активно занимался спортом: плаванием, атлетической гимнастикой, боксом, футболом. По боксу неоднократно занимал призовые места на первенстве МГУ. Выступал в футболных матчах в составе команд МГУ, МТПИ. Созданная им команда «Полосатые тигры», из обучавшихся в МГУ, студентов Казахстана и Центральной Азии завоевала 3 место. М.Ш.Хасанов на старших курсах и в аспирантуре был наставником, третейским судьей для молодых, помогая адаптироваться к студенческой жизни, разрешать проблемы непростого бытия. После окончания МГУ 1 год работал преподавателем кафедры философии Западно-Казахстанского сельскохозяйственного института. В 1971 году философской кафедрой Зап.-Каз. СХИ был направлен в аспирантуру МГУ Кандидатскую диссертацию «Проблема целостности вида и видообразования» написал под мудрым руководством своего студенческого Учителя – профессора А.Я.Ильина. Еще в студенческие годы М.Ш.Хасанов познакомился с известными казахстанскими философами, казахстанской философской школой – с М.Н.Чечиным, Ж.М.Абдильдиным, А.Х.Касымжановым, Г.А.Югай, Г.Г.Науменко. В аспирантские годы активно сотрудничал с Г.А.Югай. В последний год аспирантуры познакомился с профессором К.Х.Рахматуллиным, находившимся в Москве в ИПК, который пригласил М.Ш.Хасанова на работу на кафедру философии в КазГУ В 1975 году М.Ш.Хасанов защитил кандидатскую диссертацию и стал преподавателем кафедры философии и методологии науки КазГУ. В КазГУ он прошел путь от ассистента до заведующего кафедрой и директора Центра гуманитарного образования. Активно сотрудничал с учеными Казахстана Д. К. Кшибековым, Ж. М. Абдильдиным, А. Х. Касымжановым,

А.Н.Нысанбаевым, К.Ш.Шулембаевым. Активно взаимодействовал с Институтом философии НАН РК, рецензировал работы, участвовал в работе Советов по гуманитарному образованию, на методологических семинарах. С 1976 года М.Ш.Хасанов начал преподавать на философском отделении философско-экономического факультета КазГУ, читал курсы «Законы и категории диалектики». В 1978 году получил звание доцента. Продолжал сотрудничество и с российскими учеными, публиковался в сборниках «Проблемы диалектического материализма» (М.,1973,1974), «Проблемы теории познания, логики и методологии науки» (Т.,1974), «Проблемы материалистической диалектики» (М.,1975), «Методологические проблемы развития материалистической диалектики» (Л.,1980), «Материалистическая диалектика. Законы и категории» (Т_!!.,1982), «Материалистическая диалектика и системный подход»(Л.,1982), «Методологические проблемы эволюционной теории (ТарГУ, 1984), «Материалистическая диалектика как научная система» (М., 1985) и другие. В это время в Алматы вышли монографии «Проблема целостности в марксистско-ленинской философии: историко-философский анализ» (Алматы, 1982), «Марксистско-ленинская концепция человека и современность» (Алматы, 1984). В этих работах творчески и последовательно раскрываются классические проблемы философии: проблемы диалектики, философии науки, философской антропологии и др. Верный юношеским идеалам, стремлению к целостности и гармонии в 1987 году М.Ш.Хасанов защищает докторскую диссертацию по теме «Целое и часть как категории материалистической диалектики» в спецсовете Института философии НАН РК. После защиты докторской диссертации круг его научных интересов расширяется. Он обращается к проблемам казахской философии и казахской культуры, культурологии, философии политики, философии образования, философской компративистики, социальной философии. В 1989 году М.Ш.Хасанову присвоено ученое звание профессора, а с 1990 года он стал заведующим кафедрой философии и методологии науки. Профессор Хасанов М.Ш. сотрудничал с Институтом повышения квалификации КазГУ со дня его основания, читал лекции, спецкурсы по диалектике и системным исследованиям взаимосвязи философии и науки и др. Дух наставничества и шефства, зародившийся еще в юношеские годы, на кафедре философии и методологии науки КазГУ был реализован в деятельности заместителя заведующего кафедрой по научно-исследовательской работе. Эту общественную должность М.Ш.Хасанов занимал 13 лет, с 1977 года вплоть до того, как он стал заведующим кафедрой. Именно ему принадлежит идея создания факультетского теоретического семинара для аспирантов. Все аспиранты и большинство

докторантов тех лет прошли школу Хасановских семинаров. А с 1992 года стали защищаться аспиранты, подготовившие кандидатские диссертации под официальным руководством М.Ш.Хасанова. Это Шоинбаева Г. (1992), Рязанова Н. (1993), Ле Зау Тхи (1993), Есиркенова Г (1994), Джапцуева С. (1994), Назарова А. (1995), Наурзбаева З. (1995), Абукеров Е (2000), Абишева Д. (2000), Ержанова А. (2001). В 1997 году М.Ш.Хасанов выступил научным консультантом докторской диссертации Ниеткалиева У.Н. на тему «Правовая культура как условие формирования гражданского общества».

По инициативе М.Ш.Хасанова на базе кафедры философии и методологии науки были организованы и проведены два международных симпозиума «Восток-Запад: диалог культур» в 1992 и 1995 годах. Результатом этой титанической работы стал выход трехтомника «Восток-Запад...» в 1992 году объемом 41 п.л. и двухтомника «Вcток-Запад...»в 1996 году (54 п.л.) под редакцией М.Ш.Хасанова. В 1994 году он провел международный семинар «Человеческий разум в поисках истины: научный и вненаучные подходы». В 1993 году вышли работы «Космос казахской культуры» и «Феномен демократии». В 1995 году раздел «Мифологические основания культуры» в «Вестнике КазГУ. Серия Философия». В них дан концептуальный анализ казахской культуры и философии. Исследования М.Ш.Хасанова в данной области позволяют считать его одним из основоположников отечественной культурфилософии. С 1991 года М.Ш.Хасанов заинтересовался проблемой статуса и облика современной постмарксистской философии и образования, под его руководством увидели свет сборники «Методические проблемы преподавания философии и социально-политической теории» (Алматы, 1991) и «Новое и традиционное в преподавании философии и социально-политических дисциплин» (Алматы, 1993). С 1995 года М.Ш.Хасанов стал по совместительству директором Центра гуманитарного образования университета, а с апреля 1995 года заведующим сектором культурологии РНЦПК МК РК, директором общественного фонда «Демократия и культура». Перед Центром гуманитарного образования стояли следующие задачи:

- способствовать реформированию социогуманитарного образования в РК через развитие теоретико-методологических и прикладных исследований его проблем;
- осуществлять разносторонние связи и контакты с подобными институтами за пределами РК с целью изучения опыта реформирования образования и его адаптации к казахстанским условиям;
- создавать и внедрять в РК новую модель СГО, тем самым способствовать диверсификации существующей;

- разрабатывать содержательную базу (методическую и методологическую) для реформирования СГО (как общего, так и специального);
- предоставлять практические рекомендации деканатам, кафедрам, учебно-методическим отделам вузов по трансформации системы подготовки кадров;
- проводить экспертизу нового поколения учебно-методической литературы.

Под его руководством была подготовлена Концепция гуманитарного образования, утвержденная Национальным Советом по государственной политике при Президенте РК в 1994 году. М.Ш.Хасанов был соавтором научно-образовательного проекта по гуманитарным наукам КазГУ имени Аль-Фараби – Оклахомский университет. С 1995 по 2000 годы М.Ш.Хасанов работал заместителем Председателя ВАК Казахстана и внес большой вклад в совершенствование системы аттестации научных и научно-педагогических кадров высшей квалификации РК, имеет шестой квалификационный класс государственного служащего. Если в Центре гуманитарного образования М.Ш.Хасанов занимался преимущественно вопросами философии и политики образования, то в ВАКе – больше стратегическими и тактическими проблемами развития послевузовского профессионального образования. Проводил анализ состояния и перспектив развития социогуманитарных дисциплин, основных направлений развития психолого-педагогической науки в РК, структуры и содержания высшего образования в Казахстане, качества диссертаций по психологии, педагогики, методики преподавания. Как член редакционной коллегии Бюллетеня ВАК Казахстана в 1998-2000 годах участвовал в выпуске 10 номеров и сборника нормативных и методических материалов ВАК Казахстана (Алматы,1998). В 1996 году под руководством М.Ш.Хасанова был разработан проект концепции «Государство и религия: новые реалии»

С 2000 года по настоящее время М.Ш.Хасанов является заведующим кафедрой философии и методологии социального познания КазГУ имени Аль-Фараби. На философском отделении ФФиП в настоящее время читает курсы «Философские проблемы науки», «Философия образования», «Философская антропология», «Философия политики», в магистратуре исторического, филологического факультетов и факультета журналистики преподает курс «Философия и методология науки». Под руководством М.Ш.Хасанова подготовлены госстандарты МОиН РК по специальности философия и типовые программы курсов «Человек и общество», «Философские проблемы науки», «Философская антропология»,

«Методологические проблемы социогуманитарного знания». М.Ш.Хасанов всегда активно занимался общественной работой. Был членом специализированного Совета Института философии и политологии НАН РК и председателем Совета КазГУ имени аль-Фараби по защите докторских диссертаций по философии, председателем учебно-методической комиссии по гуманитарному образованию учебно-методического объединения КазНУ и МОиН РК, был председателем секции философии Координационного Совета по гуманитарному образованию МОиН РК, председателем координационного совета национально-культурных центров при Республиканском научном Центре проблем культуры Министерства культуры РК, членом редколлегии ежегодника «Культура, традиции и образование» РНЦПН МК РК, экспертом программы «Обновление гуманитарного образования РК» фонда Сорос-Казахстан. Регулярно выступал и выступает на международных, республиканских конференциях, совещаниях, симпозиумах, методологических семинарах по актуальным, философским, культурологическим, политическим, антропологическим проблемам современного казахстанского общества и мирового сообщества.

В настоящее время М.Ш.Хасанов является членом редколлегии журнала «Известия НАН РК. Серия: Общественные науки», «Вестника КазГУ. Серия философия, политология, культурология), директором общественного фонда «Демократия и культура». С 2000 года выпускает как автор проекта и главный редактор новый журнал «Евразия». Готовит III Международный симпозиум «Восток-Запад: диалог культур». Симпозиум и журнал являются практическим воплощением идей целостности и гармонии в мире, которыми М.Ш.Хасанов руководствуется на протяжении всей своей жизни. Симпозиум и «Евразия» призваны стать открытой трибуной современной философской, культурологической, политической, общественной мысли и художественного слова Казахстана XXI века и одновременно возродить, восстановить те прекрасные научные и культурные традиции, которые объединяли ученых, деятелей культуры бывшего Союза. «Евразия» ориентирует нас на духовную интеграцию на всем Евразийском пространстве, на духовные ценности нашей евразийской ментальности.

Основные даты жизни и деятельности доктора философских наук, профессора М.Ш. Хасанова

Марат Шамуратович Хасанов родился 29 октября 1941 года в поселке Ермолычево Зеленовского района Уральской области.

1959 г. – выпускник Джамбейтинской средней школы.

1960 г. – шофер совхоза имени «Правды» Уральской области.

1960 – 1964 гг. – гидроакустик противолодочного корабля на Балтийском флоте.

1964 – 1965 гг. – инструктор Чапаевского РК ЛКСМ.

1965 – 1970 гг. – студент философского факультета МГУ имени М.В.Ломоносова.

1970 – 1971 гг. – ассистент кафедры философии Западно-Казахстанского сельхозинститута.

1971 – 1974 гг. – аспирант МГУ имени М.В.Ломоносова.

1975 г. – защита кандидатской диссертации в МГУ имени М.В.Ломоносова.

1975 – 1976 гг. – ассистент кафедры философии естественных факультетов.

1976 – 1978 гг. – старший преподаватель кафедры философии естественных факультетов КазГУ.

1978 г. – присвоено звание доцента ВАКом СССР.

1978 – 1989 – доцент кафедры философии естественных факультетов.

1987 г. – защита докторской диссертации в Институте философии РАН РК.

1989 – 1990 гг. – профессор кафедры философии и методологии науки.

1990-1995 гг. – заведующий кафедрой философии и методологии науки.

1993 – 1995 гг. – директор Центра гуманитарного образования.

1995 г. – по настоящее время – директор общественного фонда «Демократия и культура», заведующий отделом культурологии Республиканского научного центра проблем культуры Министерства культуры РК.

1990 г. – присвоено звание профессора.

1995 – 2000 гг. – заместитель Председателя ВАК Казахстана.

2000 г. – настоящее время – заведующий кафедрой философии и методологии социального познания.

2001 г. – главный редактор журнала «Евразия».

Профессор М.Ш. Хасановтың өмірі мен ғылыми еңбектері жөнінде

Литература о жизни и деятельности профессора М.Ш. Хасанова

Балмахаева Г Как преданья говорят...// Казахст. правда. - 1994. 4 мая. - Рец. на кн.: Каракузова Ж., Хасанов М. Космос казахской культуры. Алматы: Евразия, 1993.

Тхвостова А. ...И откроется космос // Советы Казахстана. 1994. - 17 марта.

Хасанов Марат Шамуратович // Высшая школа Казахстана в лицах. – Алматы, 2000. - С. 571.

Еңбектердің хронологиялық көрсеткіші

Хронологический указатель трудов

1971

1. Роль представлений о целостности вида и видообразования // Труды Западно-Казахстанского сельскохозяйственного института. - Саратов, 1971. – Т. 2. - С. 59-62.

1973

2. Об эволюции понятий «целостность», «целесообразность» и «цель» в свете современной науки // Проблемы диалектического материализма. - М., 1973. – Вып.3. - С.40-47.

1974

3. Категория «целостность» в свете диалектико-материалистической концепции развития: Автореф. на соиск. учен. степ. канд. филос. наук. – М., 1974. – 19 с. / МГУ им. М.В.Ломоносова.
4. Категория «целостность» и проблема системного характера развития // Проблемы теории познания, логики и методологии науки. М., 1974. – С. 127-135 / Соавт.: Г.А.Ширшин.
5. Принцип оптимальности в научном исследовании // Проблемы диалектического материализма. – М., Вып.4. – С. 89-96 / Соавт.: Г.А. Ширшин.
6. Проблема целостности и управления в свете современной науки // Проблемы диалектического материализма. – М., Вып.4. – С. 155-161.

1975

7. Некоторые аспекты категорий «целостность» // Проблемы материалистической диалектики. - М., 1975. – С.194-201.

1976

8. Целостность и развитие // Философские науки. – Алма-Ата, 1976. – Вып.8.- С.74-85.

1977

9. *К вопросу понятия «научная проблема» // Философские науки. – Алма-Ата, 1977. Вып. 10. / Соавт.: А.А.Ануфриев.

1978

10. Интегрирующая функция целостности в истории научного познания // Всесоюзная конференция «Методологические аспекты взаимодействия

общественных, естественных и технических наук в свете решений XXV съезда КПСС»: Тез.докл. В 2 ч. М., 1978. – Ч.2. - С. 353-355.
11. Ф. Энгельс и проблема целостности // Проблемы материалистической диалектики и современность. - Алма-Ата, 1978. – С.70-80.

1980

12. Научная проблема в свете принципа единства практики и познания // Принципы материалистической диалектики. – Алма-Ата, 1980. – С.80-88 / Соавт.: Ануфриев Н.П.
13. Эвристическое значение категории целостности в разработке теории материалистической диалектики // Проблемы диалектики. - Л., 1980. – Вып. 9. – С.85-91.

1982

14. Марксистская диалектика и общая теория систем Л. Берталанфи // Проблемы диалектики. – Л., 1982.- Вып.10. - С.169-173.
15. Проблема целостности в марксистско-ленинской философии: Историко-философский и научный анализ. – Алма-Ата: Казахстан, 1982. – 160 с.
16. *Система и элемент. Целое и часть. Целостность // Материалистическая диалектика: Законы и категории. – Ташкент, 1982. / Соавт.: А.П.Шептулин.

1984

17. Адам және заман туралы маркстік концепция. – Алматы: Қазақ ССР «Білім» қоғамы, 1984.- 40 бет.
18. Роль целостного подхода в познании органической эволюции // Методологические аспекты эволюционной теории. – Тарту, 1984. – С.152-154.

1985

19. *Структура и функция // Материалистическая диалектика как научная система. М., 1985.

1986

20. Методические указания к теме «Формирование диалектико-материалистического понимания целого и части». - Алма-Ата: КазГУ, 1986. – 33 с. / Соавт. В.Ф. Петрова.

1987

21. Целое и часть как категория материалистической диалектики: Автореферат дис. на соиск.уч.степ.доктора филос.наук. – Алма-Ата:[Б.и.], 1987. – 121 с.

1989

22. Методические указания к теме «Диалектика как учение о всеобщей связи и развитии». - Алма-Ата: КазГУ, 1989. – 28 с.

1990

23. В.И. Ленин и современные концепции социализма // В.И. Ленин и концепция гуманного демократического социализма. – Алма-Ата, 1990.- С.80-83 / Соавт.: В.Ф.Петрова.

24. «Древо целей» принесет плоды: [К обсуждению проекта Концепции развития обществ.наук] // Казахст.правда. – 1990.- 9 сент.

25. Исследование проблем развития материалистической диалектики на Украине // Известия АН КазССР. Сер. обществ.наук. 1990. № 2. С. 85-89 / Соавт.: М.С.Орынбеков.

1991

26. Философия. Жоғары оқу орындары студенттеріне арналған оқу құралы. – Алматы: Рауан, 1991.- I Тарау. – 6-17 бет / Ж. Молдабеков, Ұ. Сыдықовпен бірге.

27. Перспективы социалистического выбора в советском обществе // Перспективы развития советского общества. – Алма-Ата, 1991. –С. 160-174 / Соавт.: В.Ф.Петрова.

1992

28. Восток-Запад: диалог культур // Мысль. – 1992. -№12. –С.64-70.

1993

29. Космос казахской культуры. Алматы: Евразия, 1993. С. -78с. / Соавт.: Ж.К. Каракузова

30. Феномен демократии. – Алматы: «Евразия», 1993. – 38 с. / Соавт.: В.Петрова.

1994

31. Духовность первична. Все – остальное... // Учитель Казахстана. – 1994. – 8 окт.

32. Культура и гуманитарное образование // Вестн.КазГУ. Сер.филос. – 1994. – Вып.2.- С.195-201 / Соавт.: Л.Д.Федякина.

33. Мифологизм в системе культуры XX века // Вестн.КазГУ. Сер.филос. – 1994. – Вып.2.- С.125-128.

34. Переводимость как проблема культуры // Вестн.КазГУ Сер.филос. – 1994. – Вып.2.- С.164-170 / Соавт.: Л.Д. Федякина.

35. Принцип целостности // Принцип диалектики: Сб.науч.тр. – Алматы, 1994. - Гл.5. - С.62-70 / Соавт.: С.Ж. Джаппуева.

36. Раскрыть себя миру // Советы Казахстана. – 1994. – 27 июля.

1995

37. К демократии через культуру // Казахст. правда. - 1995. - 27 янв.

1996

38. Методологические аспекты теоретической модели общества переходного периода // Восток-Запад: диалог культур. – Алматы, 1996. – Ч.1. - С. 5-10 / Соавт.: Е.Е.Бурова.

39. Типовая программа по культурологии: (Для студ.гуманит.спец.ун-тов). – Алматы: Респ.изд.кабинет, 1996. – 15 с. / Соавт.: Э.Ж. Наурызбаева

40. Центр гуманитарного образования в структуре университета: компетенции и цели // Проблемы подготовки специалистов в системе многоступенчатого университетского образования. - Алматы, 1996. - С.22 - 24.

1997

41. *Основные направления развития психолого-педагогической науки в Казахстане // Теоретико-методологические основы модернизации системы образования. А., 1997.

1998

42. Мифы и реалии аттестации ученых // Казахст.правда. – 1998. – 14 апр.

43. Социогуманитарная подготовка: состояние, перспективы // Вестник высшей школы Казахстана. 1998. - №1.- С.44-47 / Соавт.:Е.Бурова.

44. Центр гуманитарного образования КазГУ им.аль-Фараби: цели и компетенция // Ғылым көкжиегінде =Наука: день сегодняшний, завтрашний. - Алматы, 1998. -С.298- 304. / Соавт.: Е.Е. Бурова.

1999

45. Доклад о совершенствовании структуры и содержания высшего образования в Республике Казахстан. – Алматы: Республиканский издательский кабинет Казахской академии образования им. И.Алтынсарина, 1999. – 152 с.

46. Кто есть кто в Казахстанской науке: Справочник. – Алматы: Гл.ред. «Қазақ энциклопедиясы», 1999. – 607 с. /Соавт.: А.А.Женсыкбаев, В.А. Лата, А.Т. Тусупов.

2000

47. Вопросы аттестации научных и научно-педагогических кадров высшей квалификации в области социально-гуманитарных наук: итоги, состояние и перспективы // Высшая школа Казахстана. – 2000 № 3. 2000. – С. 183-186.

48. *Особенности методологии исследования общества переходного периода в контексте восточной и западной культур // Современные социально-экономические и политико-правовые проблемы развития казахстанского общества. - Алматы, 2000.

2001

49. Евразийская идея в третьем тысячелетии // Евразия. – 2001. № 1. – С.3-81 /Соавт.: С.В. Ананьев, А.А. Швыдко.

50. Космос казахской культуры // Евразия. 2001. - № 1. – С.171-175; № 2. - С. 91-138 / Соавт.: Ж.К. Каракозова

51. Философия образования и воспитание личности // «Философские, экономические и научно-методические проблемы развития и интеграции национальных систем высшего образования: Докл. Междунар.науч.-практ.конф. – Алматы, 2001. – С.22-25 / Соавт.: И.М. Хасанов.

52. *Философия образования и культура // Культура и образование XXI века. – 2001 / Соавт.: С.В.Ананьева, А.А.Швыдко.

М.Ш.Хасановтың редакциялауымен шыққан еңбектер

Труды, изданные под редакцией М.Ш. Хасанова

1. Бюллетень. Высшая аттестационная комиссия МН и ВО РК. - 1998. - №1-4 / Редкол.: В.А.Лата, В.А.Голодов, Р.А.Кабашев, Л.А. Малышева, И.Х. Мұхамеджанов, Ә.Н.Нысанбаев, Ғ.С.Сапарғалиев, А.Түсіпов;
2. Бюллетень. Высшая аттестационная комиссия МН и ВО РК. - 1998. - 1999. - №1-4 // Редкол.: В.А.Лата, И.О. Байтулин, Э.Г. Боос, Ә.Н.Нысанбаев, Ғ.С.Сапарғалиев, А.Түсіпов.
3. Бюллетень. Высшая аттестационная комиссия МН и ВО РК. – 2000.-№ 1/ Редкол.: М.Ш.Лата, И.О.Байтулин, Ә.Н.Нысанбаев, Ғ.С.Сапарғалиев, А.Түсіпов;
4. Бюллетень. Департамент аттестации научных кадров. – 1998. - №1 /Редколл.: А.А.Жеңсыкбаев, В.А.Лата, В.А.Голодов, Р.А.Қабашев, Л.А.Малышева, М.М. Молдабеков, И.Х. Мұхамеджанов, А.Н. Нысанбаев, Ғ.А.Сапарғалиев, А.Түсіпов.
5. Бюллетень. Департамент аттестации научных кадров. – Алматы, 1998. - № 2 /Редколлегия: В.А. Лата, В.А. Голодов, Р.А.Кабашев, Л.А. Малышева, Л.А. Мұхамеджанов, И.Х.Сапарғалиев, Ә.Н.Нысанбаев, А.Түсіпов
6. В.И. Ленин и концепция гуманного, демократического социализма. Алма-Ата, 1990. – 92 с.
7. Восток-Запад: диалог культур, Международный симпозиум-семинар, (1;1992; Алматы): Тез.докл. В 3 ч. - Алма-Ата, 1992. – Ч.1. – 266 с.; Ч.2. – 227 с.; Ч.3. – 185 с.
8. Восток-Запад: Доклады выступления II Международного симпозиума, 24-26 октября 1995 г. В 2 ч. – Алматы:КазГНУ, 1996.- Ч.1. 299 с.; Ч.2. – 227 с.
9. * Методические проблемы преподавания философии и социально-политической теории. - Алма-Ата, 1991.
10. «Новое и традиционное в преподавании философии и социально-политических дисциплин», Научно-метод.конф. (23; 1993; Алматы): Тез.докл. – Алматы: КазГУ, 1993. – 192 с.
11. Перспективы развития советского общества. – Алма-Ата, 1991. -194 с.
12. Принципы диалектики: Сб.науч.тр. - Алматы: КазГУ, 1994. – 72 с.
13. Феномен демократии. – Алматы: «Евразия», 1993. – 38 с.

Бірлескен авторлар көрсеткіші

Именной указатель соавторов

Ананьев С.В. 49, 52
Ануфриев Н.П. 9, 12
Бурова Е.Е. 38, 43, 44,
Джаппуева С.Ж. 35
Женсыкбаев А.А. 46
Каракузова Ж.К. 29, 50
Лата В.А. 46
Молдабеков Ж. 26
Наурызбаева Э.Ж. 39
Орынбеков М.С. 25
Петрова В.Ф. 20, 23, 27, 30,
Сыдықов Ұ. 26
Тусупов А.Т. 46
Федякина Л.Д. 32, 34,
Хасанов И.М. 51
Швыдко А.А. 49, 52
Шептулин А.П. 16
Ширшин Г.А. 4, 5

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз.. 5

Философия ғылымдарының докторы,
профессор М.Ш.Хасановтың өмірі мен іс-қызметі
туралы очерк 7

Профессор М.Ш.Хасановтың өмірі мен еңбектері
туралы әдебиеттер 21

Еңбектердің хронологиялық көрсеткіші................................ 22

М.Ш.Хасановтың редакциялауымен шыққан еңбектер......... 27

Бірлескен авторлар көрсеткіші... 28

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие.. 6

Очерк о жизни и творчестве доктора философских наук, профессора М.Ш. Хасанова.. 13

Основные даты жизни и деятельности доктора философских наук, профессора М.Ш. Хасанова.. 20

Литература о жизни и деятельности профессора М.Ш. Хасанова... 21

Хронологический указатель трудов... 22

Труды, изданные под редакцией М.Ш. Хасанова..................... 27

Именной указатель соавторов.. 28

Марат Шамұратұлы Хасанов

Биобиблиографиялық көрсеткіш

ИБ № 1446

Басылуға 28.10.2001 ж. қол қойылды. Формат 60 х 84 1/16. Көлемі 1,87 б.т.
Офсетті қағаз. Офсетті басылыс. Тапсырыс № 1693. Таралымы 100 дана. Бағасы келісімді.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің "Қазақ университеті" баспасы
Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

"Қазақ университеті" баспаханасында басылды.